

OUT OF PRINT

Bert Bakker

CARLETTI'S 'REIS OM DE WERELD'

Hoe is het mogelijk, dacht ik, toen ik een paar hoofdstukken had gelezen in het verslag dat de Florentijnse koopman Francesco Carletti maakte van zijn ongeplande reis om de wereld, tussen 1594 en 1606. Kan een zo spectaculair boek domweg zijn vergeten?

De bundeling van twaalf lange brieven die Carletti na thuiskomst schreef (voor enige historische houvast: Rembrandt werd in 1606 geboren) aan Fernando de Medici, groothertog van Toscane, onder de titel *Ragionamenti del mio viaggio intorno al mondo*, leest als een avonturenroman en een volkenkundige, biologische, culinaire, nautische, historische en economische studie in één. Kruzeman's Uitgeversmaatschappij was in 1965 zo goed het te laten vertalen en uit te brengen.

Dit is wat er gebeurde. Met zijn vader Antonio vertrok Francesco in 1591 naar Sevilla. Daar huurden ze een schip om op de Kaapverdische Eilanden Afrikaanse slaven in te kopen en die te verkopen in West-Indië, omgeving Panama. De winst zouden ze stoppen in waardevolle goederen uit die streken en dan na twee jaar rijk in Florence terugkeren. Maar

eenmaal daar, gelokt door kansen op nog veel lucratievere zaken langs de Zuid-Amerikaanse noord-westkust, staken vader en zoon de landengte bij Panama over en zeilden richting Lima, Peru, "waar ook schoenmakers van zilveren servies aten". Vervolgens besloten ze om dan maar 'achterom', via de Philippijnen, Japan, China, Malakka en India terug te varen naar Italië.

Carletti's beschrijving der Japanse gewoonten is huiveringwekkend. In Goa (Zuidwest-India) beland, neemt hij ten slotte een Portugees schip dat via Kaap de Goede Hoop naar Europa zal koersen. Tijdens die laatste reis slaat het noodlot echt toe. In de haven van St. Helena,

westelijk van Afrika, valt het schip inclusief kostbare lading in handen van twee Zeeuwse kapersschepen. Carletti overleeft de kanonnade en wordt door de kapers afgevoerd naar Middelburg. Daar uitgeput aangekomen blijft hij in Zeeland, om te pogen via de rechtbank zijn goederen - zijn fortuin - terug te krijgen. Anders dan Portugal en Spanje waren de Nederlanden immers niet in oorlog met Florence. Na twee jaar wordt hij schandelijk afgescheept met een fooi, maar hij keert wel gezond terug in Florence.

Het is ongelooflijk hoe Carletti, 21 jaar toen hij in 1594 uit Sevilla westwaarts zeilde, naast je lijkt te zitten, als hij zo mild maar scherp observerend praat. Je voelt niets van de vier eeuwen tussen jou en hem. Zijn beschrijvingen van de slavenhandel zijn al een boek waard. Hij moest slaven brandmerken en schrijft daarover: "...deze affaire brengt bij mij werkelijk een gevoel van verdriet en verontrusting van mijn geweten teweeg... maar hoe dan ook, wij deden er aan mee, en misschien ook hierom deden we er boete voor, zoals zal blijken uit de relazen over alles wat ons (later) overkwam."

Wie maakt die film!?